KFB - Klub francouzských buldočků, z.s.

Ozdravný plán

Francouzský buldoček je typický malý molossoidní pes. Přes svou malou velikost silný, ve všech proporcích krátký, podsaditý, kompaktní, krátkosrstý, s krátkým čenichem, vztyčenýma ušima a přirozeně krátkým ocasem. Musí působit dojmem živého, bystrého, velmi svalnatého zvířete, kompaktní stavby těla a pevné kostry. Žádný znak nemá být ve srovnání s ostatními tak přehnaný, aby rušil celkovou harmonii psa ve vzhledu a pohybu.[1]

Aby byly zachovány všechny výše uvedené plemenné znaky stanovené ve Standardu plemene, a to při plném zdraví jedinců je nezbytné, aby byla přijatá odpovídající opatření v tomto směru a to jak ze strany chovatelů a majitelů francouzských buldočků, tak jsou přijímána opatření ze strany klubů zastřešujících toto plemeno, které jsou v tomto směru v současné době požadovány ze strany národních kynologických organizací (v České republice ze strany ČMKU) a rovněž FCI, jako tomu bylo v případě tohoto ozdravného plánu.

Aktuální situace

V KFB-Klubu francouzských buldočků, z.s. je v současné době vyžadováno (jako součást bonitace) povinné:

- stanovení genetického profilu psa (testem DNA);
- zdravotního/veterinárního vyšetření luxace pately.

Stanovení genetického profilu psa (testem DNA) je základním a zásadním genetickým vyšetřením u psa, na které „navazují“ další genetické testy, jejichž škála a využitelnost se i nadále rozšiřuje.

Statistika výsledků vyšetření luxace pately v letech 2018 až 2022:

Místo a datum konání bonitace	Výsledky vyšetření luxace pately					
	0/0	**0/1, 1/0**	**1/1**	**1/2,2/1**	**0/2, 2/0**	**2/2**
Orlík, 27.5.2018	30	4	6	0	0	2
Zlonín, 13.10.2018	20	1	3	1	1	1
Orlík, 2.6.2019	17	2	3	1	2	2
Poděbrady, 5.10.2019	19	1	3	1	0	1
Zruč-Senec, 2.6.2020	3	0	2	0	0	0
Poděbrady, 28.9.2020	31	2	1	4	0	2
Orlík, 6.6.2021	28	6	3	2	2	1
Orlík, 11.9.2021	33	10	5	2	0	2
Orlík, 14.5.2022	24	6	3	1	3	4
Zelný Háj, 4.6.2022	2	1	3	0	0	1
Orlík, 24.9.2022	32	4	4	1	3	0
Celkem	239	37	36	13	11	16

[1] Standard plemene francouzský buldoček. K dispozici zde: https://www.cmku.cz/cz/seznam-plemen-159/119

Doporučená vyšetření

Funkční či zátěžový test (BOAS)

V současné době se dostává stále více do popředí problematika tzv. brachycefalických plemen a přibývající restriktivní, ale již i zakazující opatření ve stále více státech. Tato problematika se již stává předmětem zájmu i v České republice. Do popředí zájmu se tak dostalo i důslednější odhalování případných dýchacích potíží u těchto plemen.

Za účelem eliminace případných dýchacích potíží a výskytu brachycefalického syndromu u jedinců plemene je v současné době realizována snaha o zavedení tzv. funkčního či zátěžového testu v podobě vytvořené FCI ve spolupráci s Univerzitou Cambridge, tzv. BOAS testu. Tato problematika je nyní řešena/realizována ze strany ČMKU ve spolupráci s Komorou veterinárních lékařů ČR a Univerzitou Cambridge.

Degenerativní myelopatie

V oblasti neurologické by mělo být v popředí zájmu u tohoto plemene rovněž provedení genetického testu na Degenerativní myelopatii - detekci SOD1A, jejíž výskyt byl již v České republice zaznamenán a vzhledem ke zkušenostem např. ze země původu, z Francie.
Degenerativní myelopatie (DM) je progresivním neurodegenerativním onemocněním, které se zpravidla objevuje u široké škály psích plemen kolem osmého roku jejich života. U postižených psů dochází k postupnému nebolestivému slábnutí pánevních končetin, problémům s koordinací a chůzí, následuje atrofie svalstva, ataxie, inkontinence a vše končí úplným ochrnutím zadních končetin. Příznaky provázející toto onemocnění jsou tak závažného charakteru, že po 3 - 5 letech od prvního projevu nemoci dochází k úmrtí. Zpravidla však pes bývá přibližně rok od objevení prvních symptomů utracen.
DM je geneticky dědičnou autozomálně recesivní chorobou, a tudíž se projevuje u jedinců, kteří od obou svých rodičů získají mutovaný gen. Raritně se však toto onemocnění může projevit i u heterozygotů, i když s mnohem menší frekvencí výskytu. Existuje určité procento DM pozitivních psů, u kterých se za jejich života nedostavily příznaky DM. To lze vysvětlit buď úmrtím psů před propuknutím nemoci, nebo existencí modifikujících genů, které symptomy ovlivňují, environmentálními faktory nebo neúplnou penetrancí nemoci mezi positivními homozygoty. Jelikož je klinickou diagnózu možno provést až posmrtně, představuje molekulárně genetická analýza výbornou metodu pro předčasné zjištění toho, zdali je u jedince riziko, že u něj myelopatie buď propukne, a nebo ji, v případě své heterozygotnosti v tomto genu, předá do dalších generací. Vzhledem k výše uvedenému je nepochybně žádoucí, aby byly k dispozici údaje o tomto neurologickém problému, aby mohly být využity zejména při krytí a eliminovaly se negativní dopady a přenos této nemoci na potomky, zvláště za situace, pokud lze toto onemocnění odhalit genetickým testem.
Pro úplnost je nezbytné uvést, že DM se vyskytuje u psů obou pohlaví se stejnou frekvencí. Při výběru chovného páru nezáleží na tom, který z partnerů nese který genotyp. Při výběru chovného páru je důležité se vyvarovat takové kombinace rodičů, kterým se mohou narodit DM geneticky pozitivní štěňata.[2]

[2] https://www.genomia.cz/cz/test/dm/

RTG páteře

Vzhledem k predispozicím plemene bylo již v minulosti navrhováno zavedení povinného vyšetření rtg páteře, a to ve formě monitoringu, aby byly především k dispozici relevantní údaje o zdraví plemene, které chybí a na základě tohoto mohly být odborníky/veterinárními lékaři odhaleny nejčastější problémy, stanoveny jejich příčiny atd. Toto zdravotní vyšetření nebylo odsouhlaseno členskou základnou. I nadále se však tato problematika jeví jako zásadní a potřebná a je tedy doporučováno chovatelům a majitelům, aby toto vyšetření u svých jedinců prováděli.

Vyšetření srdce

Vyšetření srdce lze provést poslechem za použití fonendoskopu, rentgenem, pomocí EKG či ultrazvukem. K zjištění srdečních vad je používáno zejména, u některých plemen výhradně echokardiografické vyšetření - doppler.
Vzhledem k informaci o zachycení dědičné srdeční vady u plemene je doporučováno, aby bylo vyšetření srdce prováděno formou echokardiografického vyšetření – doppler, prostřednictvím kterého je předmětné srdeční vada zachytitelná.

Dalším aspektem v chovu, který s problematikou zdraví přímo nesouvisí (týká se především Standardu), i když v některých případech může být negativně ovlivněno touho problematikou i zdraví, je problematika nestandardních barev a s tím související provádění genetických testů, aby došlo k identifikaci jedinců nesoucí gen nestandardní barvy.

Testy barev

Lokus B a Lokus D

Vzhledem k výskytu nestandardního zbarvení (čokoládové a modré barvy) v chovu plemene francouzský buldoček v České republice je apelováno na chovatele a majitele francouzských buldočků, aby nechali u svých psů vyhodnotit testy barev. V případě výše uvedených nestandardních barev se jedná o testy barev v Lokusu B a Lokusu D.

Nanejvýš žádoucím jevem je, abychom (chovatelé a majitelé) výše uvedeným způsobem zamezili spojení jedinců nesoucích vlohy pro nestandardní barvy a tím narození nestandardně zbarvených štěňat a naopak, aby spojením vhodných jedinců byla odchovávána štěňata odpovídajícího zbarvení dle Standardu plemene. Přičemž v této souvislosti je nezbytné uvést, že některá nestandardní zbarvení s sebou nesou i zdravotní rizika.

Za situace, kdy je tato záležitost řešitelná provedením genetických testů na barvy, jež má za důsledek eliminaci tohoto nežádoucího jevu, je na zodpovědnosti především chovatelů francouzských buldočků, aby předmětné testy prováděli a byli zodpovědní vůči chovu, jedincům samým a budoucím majitelům odchovaných štěňat a v tomto směru jim předávali odpovídající informace.

Tmavě hnědá (kakaová) barva srsti u francouzských buldočků

Pro úplnost je nezbytné uvést, že v roce 2020 byl laboratoří Genomia s.r.o. zaveden rovněž Test tmavě hnědé (kakaové) barvy srsti specifické pro plemen.

Hnědá barva srsti je u většiny plemen psů způsobena mutací genu TYRP1. Někteří francouzští buldočci však nenesou žádnou z dosud známých mutantních alel TYRP1, a přesto vykazují hnědé, tzv. kakaové zbarvení.

Štěňata s touto mutací se rodí jako hnědá a s věkem jejich barva tmavne. V dospělosti jsou o něco tmavší než dospělí psi s mutací TYRP1, avšak výsledný odstín je dán genetickým pozadím a bez genetického testování nelze spolehlivě tyto barevné varianty odlišit.

V otázce nestandardních barev srsti je mutace **děděna autosomálně recesivním způsobem**. To znamená, že se projeví pouze u jedince, který zdědil mutovanou alelu **od obou svých rodičů** (recesivní homozygot). Heterozygot je jedinec, který získal mutovanou alelu **pouze od jednoho ze svých rodičů, nevykazuje nestandardní barvu, avšak mutovanou alelu může přenášet na své potomstvo**.

Test dispozice pro rozvoj cystinurie

Cystinurie je genetická porucha. Jedná se o metabolickou poruchu transportu aminokyselin (cystinu, ornitinu, lysinu a argininu) v ledvinách.

U jedinců postižených cystinurií dochází ke shromažďování cystinu, který je v moči nerozpustný, tvoří se krystalky cystinu a následně močové kameny, které dráždí močové cesty. Průměrný věk nástupu klinických příznaků souvisejících s přítomností cystinových urolitů v moči je 15,6 měsíců. V důsledku anatomických rozdílů (samci mají delší močové cesty oproti samicím) nemoc postihuje více psy než feny. Cystinurie je velmi nepříjemná nemoc a chirurgický zásah je často nevyhnutelným řešením.

Jedna z mutací vykazuje autozomálně recesivní způsob dědičnosti. To znamená, že se projeví u jedince, který zdědil mutovanou alelu od obou svých rodičů (recesivní homozygot). Heterozygot je jedinec, který získal mutovanou alelu pouze od jednoho ze svých rodičů, nevykazuje žádné příznaky a je klinicky zdravý. Mutovanou alelu však může přenášet na své potomstvo. Další z mutací vykazuje neúplně recesivní dědičnost, tzn. že i heterozygoté mohou mít projevy cystinurie. Na přítomnost všech těchto mutací byly vytvořeny genetické testy, které mohou pomoci tuto patologii z chovu eliminovat.

Hereditární katarakta

Katarakta - šedý zákal - je poruchou průhlednosti čočky. Katarakty jsou velmi častou dědičnou chorobou, vyskytující se u více než 70 plemen psů. V souvislosti s dědičnými formami katarakty u psů je popisováno více způsobů dědičnosti. Katarakty představují hlavní příčinu slepoty u psů.

Hereditrání katarakta u francouzkých buldočků a bostonských teriérů se dědí autozomálně recesivně. Klinické příznaky se objevují během prvního roku života. Zákal se vždy objeví v obou očích. Onemocnění je progresivní, s věkem se zhoršuje a vyústí až v úplnou slepotu přibližně kolem tří let věku psa.

Nemoc je děděna autozomálně recesivně. Pes, který zdědí dvě kopie mutovaného genu (od každého z rodičů jednu kopii) bude jevit klinické příznaky hereditární katarakty, bude trpět šedým zákalem. Pes, který zdědí pouze jednu kopii mutovaného genu, bude přenašeč a může mutovaný gen předávat dál na své potomstvo. U přenašeče se nerozvinou klinické příznaky, nebude mít primární šedý zákal. V případě krytí dvou přenašečů mutace bude 75 % potomků

zdravých (z toho 2/3 přenašeči a 1/3 zcela bez mutace) a 25 % zdědí od obou rodičů mutovanou alelu a budou postiženi hereditární kataraktou.

Bližší informace a další genetické testy

Bližší informace a celkový přehled genetických testů dostupných pro plemeno francouzský buldoček je k dispozici např. zde: https://www.genomia.cz/cz/breed/french-bulldog/

Lze doporučit chovatelům a majitelům, aby se zaměřili rovněž na další testy, pokud jimi vlastněného jedince vznikne důvod pro jejich využití.

Závěr

Domníváme se, že je žádoucí zavést vyšetření v závislosti na aktuálním stavu v chovu plemene, a rovněž i s racionálním přístupem, na základě diskuze především s odbornou veřejností a s chovateli a majiteli francouzských buldočků.

Zároveň je žádoucí podpořit chovatele a majitele, kteří pro zdraví svých jedinců a plemene dělají něco navíc, než je jen absolvování povinných vyšetření. Jednou z možností je zavedení tzv. zdravotního programu, který by podporoval provádění zdravotních vyšetření a jejich četnost tak, aby došlo k ozdravení plemene.
Jedním z cílů, který je již dlouhou dobu kvitován a který je pro plemeno žádoucí je získání přehledu o zdraví plemene, což je možné tímto směrem dosáhnout se současnou motivací k provádění zdravotních testů francouzským buldočkům. Přičemž tyto informace získávají na významu s co největším množstvím prováděných zdravotních vyšetření. Zdravotní vyšetření je samozřejmě třeba provádět na akreditovaných pracovištích.

Cílem ozdravného plánu není vylučovat jedince, ale vyšetřit co největší část populace tak, aby byli k dispozici relevantní výsledky, které mohou být následně vyhodnoceny a budou představovat informace o zdravotním stavu plemene a umožní použití těchto informací v dalším chovu plemene. V této souvislosti je také třeba si uvědomit, že některé „problémy“ jsou recesivního charakteru, lze je poměrně jednoduše zjistit (např. provedením příslušného genetického testu) a se znalostí jeho výsledků potlačit spojením vhodných jedinců.

KFB-Klub francouzských buldočků, z.s. si je vědom výše uvedeného a rovněž tak považuje zdravotní stránku za zásadní aspekt plemene a jeho chovu, a proto již několik let v rámci akce s názvem „Víkend s buldočkem“ pořádá přednášky zaměřené na zdraví plemene. Jednalo se např. o přednášku ohledně problematiky páteře a výhřezu meziobratlových plotének, dýchání a problematice brachycefalického syndromu, aspektů chovu a právních otázek, potravy a stravovacích návyků psů, testu DNA a dalších genetických testů apod. Informace ohledně zdraví byly publikovány také v klubovém zpravodaji či Ročence a webové stránky klubu byly rozšířeny o záložku obsahující informace týkající se zdravotní stránky plemene a Standardu a záležitostí souvisejících.

Klub se rovněž snaží zajistit výhodnější podmínky pro provádění např. genetických testů (např. 10% sleva pro členy klubu v laboratoři Genomia) a pravidelně je zajišťován odběr vzorků na klubových akcích, při výstavě a bonitaci.

KFB-Klub francouzských buldočků, z.s.